

03.september 2012

Inatsisartut Suleriaasianni § 37 naapertorlugu Naalackersuisunut apequt imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Naalackersuisunut apequt qimarnguinni meeqqaanut suliniutit pillugit

(Inatsisartunut ilaasortaq Astrid Fleischer Rex, Demokraatit).

Tungavilersuut:

Arnat persuttarneqarsimasut qimarnguinnut illersortissarsiortartut qitornatik nassakkajuttarpaat. Meeqqat taakku, anaanamisulli ajornartorsiortutut ikiorneqarnissartik pisariaqartittarpaat.

Meeqqanik qimarnguinniittunik danskit misissuinerisa takutippaat, meeqqat affaasa anaanamik persuttartinnera isiginnaartarsimagaat kiisalu suli amerlanerit – meeqqat pingasuungaangata marluk - tusarnaartarsimagaat. Meeqqat arlallit aamma persuttartittarsimapput. Aamma nunami maani qimarnguinniittut taamannak misigisaqartarsimanissaat ilimagisariaqarpoq. Misissuinermi inuusuttuaqqat 15-nik 16-nillu ukiullit peqataaffigisaanni ”Inuusuttut inuunerat 2011” 38 %-t oqaatigaat inuunermik ilaani anaanartik ajortumik pineqartoq isiginnaartarsimagitsik. 20 % -t akuttunngitsumik tamanna misigisarpaat. 2011-mi politiit angerlarsimaffinnut perulluliornernut 2.836-riarlutik aggersarneqarput, taakunani 444-t meerartaqarsimapput.

Meeqqanut misigisat sakkortoorujussuusimapput, pingaaruteqarporllu meeqqamit suliarineqarnissaat. Meeqqat akuttunngitsumik imminnut pisuutittarput – kanngusuttarlutillu pisariaqartittarpaallu misigisamik oqaasertalernissaat paasinissaalu kisimiinnginnami taama misigisaqartartut misigissuseqartartullu.

Peqataanik arnat qimarnguinnut iseqqammersut quarsaarsimasarput imaluunniit misigissutsimikkut nartemisamarujussuuartarlutik, taamaattumik qitornamik pisariaqartitsinerat takusinnaaneq ajorpaat qisuariarfigisinnaasarnagulu.

Taamaattumik pingaartupilussuuvoq, qimarnguinit meeqqanut pisariaqartitsisunut ikiorsiisinaanissaat.

Tamanna ataqqillugu Danmarkimi Socialministereqarfiup meeqqat qimarnguiillu immikkut suliniarfineqarnissaannut aningaasaliivoq. Meeqqanik susasaqartitsinerup saniatigut suliniummut atatillugu meeqqat ataasiakkaat kisimiitillugit oqaloqatigineqartarput aamma arnaa peqataatillugu kiisalu meeqqat arlallit ilaatillugit oqaloqatiginnittartoqatigiinnik pilersitsisoqartarpoq. Misilittakkat kusanarput. Minnerunngitsumik meeqqanik oqaloqatiginnittarnerit iluaqutaasarput meeqqat misigisatik sakkortuut suliarinialeraangatigit taamaasillutillu ”tarnikkut ikitik” mamisartaarpaat.

Tarnikkut kingunipiluit killilerniarnerisa saniatigut aamma meeqqanik isumassuinermit atatillugu oqaloqatiginnittarnerup pissusiluutiniq kingornussisarneq pitsaaliortarpaa, tamanna angerlarsimaffinni persuttaaffiusuni misissuinerit arlallit uppersarisarpaat.

Tamanna tunngavigalugu 2004-mi upernaakkut ataatsimiinnermi taamani Naalakkersuisuusut qimarnguinni meeqqat suliniarfineqarnerinnut tunngasunik apeqquteqarfigaakka.

Apeqqutigaara, meeqqanut isumassueriaatsit qimarnguiit atulersimaneraat. Apeqqutigaara, periutsit naammattut Naalakkersuisut nalilersimaneraat aamma aningaasat sulisullu naammannersut aamma qimarnguinni sulisoqarnerisat perorsaaniikkut-tarnikkut ilisimasaqarluartunik suliassanik naammassininnaasunik. Minnerunngitsumik apeqqutigaara, amingaatigineqartunut Naalakkersuisut qanoq ikiuukkusunnarsut aamma Naalakkersuisut tamatumunnga piumassuseqarnerisut.

Naalakkersuisut akipput, taamaallaat Nuummi qimarnguik sulisoqartoq meeqqanik sullissinnaasunik. Katsorsaalluni meeqqat oqaloqatigineqarsinnaasarput, sulisusaqartillugu pineqartumik suliarsinnaasunik. Sulisut ilaat akissarsiaqarput ilaallu nammineq piumassutsiminnik sulisuupput tamarmillu assigiinngitsunik ilinniagaqarput. Naalakkersuisut ukioq allortarlugu qimarnguinni sulisut piginnaangorsarnissaannut tapiisarput. Qimarnguiit Kattuffiatali oqaatiginikuuaa sulisut ilinniarsimasut sulisorineqalernissaat salliutinneqartariaqaraluartoq. Ilinniarsimasunik sulisoqarusuttoqarnera ikorfartorniarlugu aamma nammineq piumassutsiminnik sulisartut pissarsiariuminaallartormata.

Naalakkersuisut amingaataasunut ikiuukkumanerannut tunngatillugu, Naalakkersuisut 2004-mi akisuteqarnerminni oqaatigaat Naalakkersuisut qimarnguinnik oqaloqateqalersimasut siunertarlugu Naalakkersuisut pineqartumut siunissami politik kissaa imagissaarneroqqullugu.

”Qimarnguinnili sulinermit Namminersornerullutik Oqartussat qanoq tapersersuisannarsut ikorfartuissannarsulluunniit oqaatigissallugu iusippallaarallarpog”.

Ukiut sisamat qaangiummata, 2008-mi, Naalakkersuisut pineqartumi killiffik pillugu aperaakka. Aperaaqka 2004-mi pisariaqartitsineq pillugu uparuaaqaarninniik qimarnguinni meeqqanut sullissineq

annertusarneqarsimanersoq aamma Naalakkersuisut nalilersimaneraat, ullumikkut sullissineq naammattoq. Aamma aperivunga, qimarnguinni qimarnguillu meeqqanut sullissinerat Naalakkersuisut sulit nu-kittorsaqqinniarlugu eqqarsarnersut.

Naalakkersuisut akipput, qimarnguiit ukiumut nalunaarutaat naapertorlugu, qimarnguiit meeqqat pisariaqartitaat isiginerulersimagaat sulissutiginerulersimagaallu. Naalakkersuisut akissutaanni taku-neqarsinnaanngilaq, Naalakkersuisut nalilersimaneraat, qimarnguinni meeqqanik sullissineq naammattoq. Paarlattuanilli Naalakkersuisut oqaatigaat, 2004-meersoq nalunaarut naapertorlugu qimarnguiit ingerlatsinermut aningaasartuutaata 50 %-ii angullugit tapiissutigineqarsinnaasut, tassunga ilaallutik pik-korissarnernut aningaasartuutit kiisalu qimarnguinni sulisut periarfissiissutigineqartut taakku aqqu-tigalugit qimarnguinni meeqqanut sullissinissaminut piginnaanngorsarsinnaasut. Naggataatigut Naalak-kersuisut aamma oqaatigaat, Naalakkersuisut qimarnguillu kattuffiat oqaloqatigiilluartartut taamaak-kaluartorli Naalakkersuisut maannakkuugallartukkut qimarnguinni meeqqat pillugit tigussaasumik pi-lersaaruteqanngikkallartut taamatullu Naalakkersuisut isumaqartut qimarnguiit imminnut tunngasunut pingaarnersuonissaminut tulluunnerpaasut, qimarnguiit nammineq ilisimammassuk suliniutit sorliit sullitaminnut iluaqusiinerusarnersut.

Isertussanngilara, tamanna pakatsissutigigakku nalilerlugulu qimarnguinni meeqqanik sullissinerup an-nertusarnissaanut piunassuseqannginnertut.

Taamaattumik nuannaajallaqaanga atuarakku ” Persuttaasarnepur akiornissaanut pilersaarut aamma iliuusissanut pilersaarut 2013-miit 2016-mut” Naalakkersuisut ullualunnguit matuma siorna Inatsisar-tunut tamanullu saqqummiuteqqammisaat.

Tassani imm. 25-mi imatut allassimasoqarpoq:

”Meeqqat qimarnguinniittut immikkut qajannartuupput. Persuttaanerup meeqqat inuunerat sunnerner-luttarpaa atuarnerannullu sunniuteqarnerluttarluni il.il., qimarnguilli amerlanersaanni meeqqat perorsaasunit ikorfartorneqarneq ajorput. Taamaattumik pisariaqarpoq qimarnguiit pioreersut ineri-artortinnissaat, arnanik meeqqanillu persuttarneqarsimasunik ikiusinnaanngorlugit ikorfartuisinnaan-gorlugillu”.

Naalakkersuisut qinnuigaakka uku apeqquutit akeqqullugit:

- 1. Nunami maani meeqqat qimarnguinniittut immikkut pisariaqartitaannut qimarnguiit ikorfartuisinnaalernissaat qulakkeerniarlugu suliniutit suut Naalakkersuisut eqqarsaatigaat aallartinniarlugit ?**

2. Suliniutit eqqarsaatigineqartut qaqugu aallartinneqalersaarpap ?